

MYRA, Eine lykische Metropole, in antiker und byzantinischer Zeit,
hergg. von Jürgen Borchardt, Gebr. Mann Verlag, Berlin 1975, σελ. 447,
Πίνακες 150, Σχέδια 9.

Ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Γιοῦγκεν Μπόρχαρτ, τῆ συνεργασία τῶν Ὅττο Φέλντ, Γκύντερ Νώϊμαν, Οὔρς Πεσλώφ, Κάρλ Σύρερ, Γκότφριντ Βίγκαντ, Χάνς Βίγκαρτς, Μίχαελ Βέρλε, Βόλφγκανγκ Βοῦρστερ.

Φωτογραφαίαι ὑπὸ Ντῆτερ Γιχάννες καὶ Βόλφγκανγκ Σίλε.

Περιέχει τοπογραφικὴν μελέτην τῶν Μύρων καὶ τῶν περιχώρων, μελέτας ἀναφερομένας εἰς τὴν Λυκίαν γενικῶς (νεκροπόλεις, λατρεία, ἐπιγραφαί), μελέτας ἀναφερομένας εἰς τὴν ρωμαϊκὴν καὶ τὴν βυζαντινὴν ἐποχὴν (ἀναλυτικὴ μελέτη τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Νικολάου ἐπισκόπου Μύρων, καθὼς καὶ τῶν ὑπολοίπων ναῶν τῶν Μύρων). Ἀκολουθεῖ λεπτομερὴς μελέτη τῆς γενέσεως τῆς πεδιάδος τῶν Μύρων καὶ ἡ ἀνάλυσις τῆς φωτογραμμετρικῆς ἀποτυπώσεως τῶν λυκιακῶν νεκροπόλεων.

Εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον διὰ τὴν τοπογραφικὴν μελέτην τῶν Μύρων, μιᾶς τῶν τριῶν πρωτεύουσῶν τῆς Λυκίας καὶ τῶν περιχώρων, ὑπὸ τοῦ Γιοῦγκεν Μπόρχαρτ τῆ συνεργασία τῶν Γκίτσελα Κρίν—Κοῦμροβ, Χάνς Βίγκαρτς, Μίχαελ Βέρλε καὶ Βόλφγκανγκ Βοῦρστερ, περιγράφεται λεπτομερῶς ἡ ἀκρόπολις, ἡ ὁποία ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Στράβωνος, τοῦ Πλινίου καὶ ὑπὸ βυζαντινῶν πηγῶν καὶ παρακολουθεῖται ἱστορικῶς ἀπὸ τοῦ 600 π.Χ.—1200 μ.Χ. Τὰ τείχη παρουσιάζουν διαφόρους οἰκοδομικὰς φάσεις, αἱ ὁποῖαι δύνανται νὰ χρονολογηθοῦν ἐπακριβῶς ἀπὸ τὴν ἐξέτασιν τῶν ταφικῶν μνημείων. Ἡ πόλις διέθετε ἀμυντικὸν οἰκοδομικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἄλυσιν πύργων φρουρήσεως καὶ τοῦ τείχους τὸ ὁποῖον εἶναι κτισμένον ἰσοδομικῶς.

Ἐντὸς τῆς πόλεως τῶν Μύρων εὐρίσκεται ἡ Ἄγορὰ καὶ τὸ ἑλληνορωμαϊκὸν θέατρον (ἀ' τέταρτον Γ' μ.Χ. αἰ.), τὸ ὁποῖον ἐκοσμεῖτο (τὸ προσκῆνιον) διὰ μιᾶς ζωφόρου προσωπείων. Βάσει τῶν προσωπείων αὐτῶν, ἀναζητεῖται τὸ εἶδος τῆς δραματικῆς τέχνης διὰ τὸ ὁποῖον προωρίζοντο.

Εἰς τὴν ὁδὸν Μύρων - Σούρων εὐρίσκεται ὁ ταφικὸς ρωμαϊκὸς ναός, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν Ἀντωνίνων.

Τὸ ἐπίνειον τῶν Μύρων, ἡ Ἀνδριακὴ, ἦτο ἐπίσης τειχισμένον, ἀλλὰ τὰ λείψανα τοῦ τείχους τῆς πόλεως εἶναι ὁρατὰ μόνον πρὸς Δ. Ἐκεῖ εὐρίσκονται τὰ νεώρια, τὰ ὁποῖα ἔχουν μῆκος 20 - 30 μ. Ἐπὶ μικροῦ ὑψώματος εἶναι ὁρατὰ τὰ λείψανα τῆς ἀγορᾶς καὶ ἐπὶ τῆς νοτίας ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Ἀνδράκου ὑπάρχουν οἱ σιτοβολῶνες τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ, ὅπου καὶ σφάζεται ἀκεραία ἐπιγραφή του. Ἀξιόλογα μνημεῖα τῆς Ἀνδριακῆς εἶναι ἀψιδωτὸν οἰκοδόμημα, ἡ ἐγκατάστασις ὑδρεύσεως καὶ τὸ Νυμφαῖον.

Ὅλως ἰδιαιτέραν σημασίαν ἔχουν αἱ νεκροπόλεις καὶ αἱ σαρκοφάγοι, διότι ἐξ αὐτῶν, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, δύνανται νὰ χρονολογηθοῦν καὶ τὰ λοιπὰ οἰκοδομικὰ λείψανα τῆς πόλεως. Τὰ λείψανα τριῶν ἀκόμη πόλεων (Γκουρσές, ὑπεράνω τοῦ Γιούκαρι Μπεῦμελέκ καὶ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Μπεῦμελέκ Ντάγκ) συμπληρῶνουν τὴν τοπογραφικὴν μελέτην τῶν Μύρων καὶ τῶν περιχώρων ἐπὶ τῆ βάσει τῶν ὀχυρωματικῶν ἔργων, τῶν στερνῶν, τῶν τάφων καὶ τῶν διαφόρων φάσεων τῶν οἰκισμῶν.

Εἰς τὸ δεῦτερον κεφάλαιον περὶ τῶν μελετῶν τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Λυκίας ὑπὸ τῶν Γιοῦγκεν Μπόρχαρτ καὶ Γκύντερ Νώϊμαν ἀναλύεται ὁ χαρακτῆρ τῶν τριῶν νεκροπόλεων τῶν Μύρων καὶ καταβάλλεται προσπάθεια νὰ καταχωρηθοῦν τυπολογικῶς οἱ τάφοι καὶ οἱ σαρκοφάγοι. Κατόψεις καὶ ἀνα-

παραστάσεις, ὡς καὶ πίνακες παρέχουν ἑναργῆ εἰκόνα τῶν τύπων τῶν τάφων ὡς καὶ τῶν διατάξεων τῶν νεκροπόλεων.

Ἀκολουθεῖ ἀναλυτικὴ μελέτη τῶν ταφικῶν ἀναγλύφων (τεχνοτροπία, σημασία) καὶ γραμμικαὶ ἀναπαραστάσεις αὐτῶν.

Ὡς πρὸς τὴν λατρείαν ἐπισημαίνεται ὁ πέτρινος θρόνος τῆς νεκροπόλεως, ἡ κόγχη κάτωθεν τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἡ βυθμιδωτὴ κόγχη τοῦ ΝΔ τείχους ἐπὶ τοῦ βράχου.

Αἱ ταφικαὶ ἐπιγραφαὶ τῶν Μύρων εἰς τὴν λυκιακὴν γλῶσσαν ἐπλουτίσθησαν μὲ νέας τοιαύτας αἰ ὁποῖαι ἀναλύονται λεπτομερῶς καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἐπεσημάνθησαν 12 ὀνόματα θεῶν ἀγνώστων πρῖν.

Εἰς τὸ τρίτον κεφάλαιον τῶν Ρωμαϊκῶν μελετῶν ὑπὸ τῶν Χάνς Βίγκαρτς καὶ Μίχαελ Βόρλε ἐξετάζεται κατ' ἀρχὴν ἡ ἐκ νέου οἰκοδόμησις τῶν Μύρων ὑπὸ τοῦ Ὀπραμία μετὰ τὸν σεισμὸν τοῦ 141 μ. Χ. Κατὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς καὶ τοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους τὰ Μύρα ἦσαν ἐκ τῶν σπουδαιότερων πόλεων τῆς λυκιακῆς ἡμοσπονδίας. Ἐντὸς τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγ. Νικολάου εὐρέθησαν ἀνάγλυφοι σαρκοφάγοι τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων, τῶν ὁποίων ἐπιχειρεῖται λεπτομερῆς τυπολογικὴ καὶ θεματικὴ ἀνάλυσις ὡς καὶ χρονολογικὴ ἔνταξις εἰς τὰ ἀνάλογα μνημεῖα τῆς Μ. Ἀσίας.

Δύο νέαι ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαὶ τῶν Μύρων τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων ἀναλύονται ἱστορικῶς ὑπὸ τοῦ Μίχαελ Βόρλε καὶ ἀναφέρονται εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Κλαυδίου.

Εἰς τὸ τέταρτον κεφάλαιον περὶ τῶν μελετῶν τῶν βυζαντινῶν χρόνων ὑπὸ τοῦ Οὕρς Πεσλόφ ἀκολουθεῖ λεπτομερῆς μελέτη τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Νικολάου Μύρων ὡς καὶ πλήθους ναῶν καὶ ναίσκων αἰ ὁποῖοι μαρτυροῦν περὶ τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ τῆς μητροπόλεως εἰς τὴν ὁποίαν ἦτο ἐπίσκοπος ὁ Ἀγ. Νικόλαος. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ ναοῦ του συνοδεύεται ὑπὸ κατόψεων τομῶν καὶ ἀναπαραστάσεων, καθὼς καὶ ὑπὸ ἐνδελεχοῦς περιγραφῆς ὄλων τῶν μερῶν τοῦ ναοῦ. Ἀκολουθεῖ καὶ ἡ μελέτη τοῦ κτίσματος ἀπὸ ἱστορικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἀπόψεως (διακοσμητικὰ στοιχεῖα, ἀνάγλυφα, τοιχογραφίαι, δάπεδα).

Τρεῖς ναοὶ σφύζονται ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῶν χριστιανικῶν χρόνων, τῶν ὁποίων μόνον αἱ κατόψεις εἶναι σαφεῖς καὶ αἱ ὁποῖαι ἀνήκουν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ βου αἰ. Αἱ ἐξ ἐκκλησίαι τῆς Ἀνδριακῆς εἶναι ὅλοι πρωτοχριστιανικαί. Ἄλλοι ναοί, πρωτοχριστιανικοὶ ἐπίσης, ἐπισημαίνονται εἰς Σοῦρα καὶ Κλισέ Ἀλανί.

Ὁ Γκότφριντ Βίγκαντ ἀναλύει εἰς τὸ πέμπτον κεφάλαιον τὰς γεωμορφολογικὰς μελέτας τῶν Μύρων, παραθέτων τὰ μέχρι τοῦδε συμπεράσματα ὡς καὶ τὰς προσωπικὰς παρατηρήσεις του.

Ὁ Κάρλ Σύρερ ἐκθέτει τέλος εἰς τὸ ἕκτον κεφάλαιον τὴν φωτογραμμετρικὴν μέθοδον ἀποτυπώσεως τῶν Μύρων, δηλ. τὰς φωτογραφίας ἀπὸ ἀέρος ἢ ἀπὸ μικρᾶς ἀποστάσεως μὲ μετρικὴν ἀξίαν. Διὰ τῆς στερεοφωτογραμμετρικῆς μεθόδου ἐξησφαλίσθη ἡ λήψις φωτογραμμετρικῶν ζευγῶν τὰ ὁποῖα ἀποδίδουν τὸ ἀνάγλυφον τῆς περιοχῆς.

Ἡ δημοσίευσις αὕτη δίδει τὰ ἐρευνητικὰ ἀποτελέσματα τῆς περιοχῆς κατὰ τὴν Κλασσικὴν, τὴν Πρώιμον Χριστιανικὴν καὶ τὴν Βυζαντινὴν περίοδον, ἀπὸ ἀπόψεως ἀρχιτεκτονικῆς, συγκριτικῆς Γλωσσολογίας, ἐπιγραφικῆς, ἱστορίας τῆς τέχνης καὶ θρησκείας, γεωμορφολογίας, τοπογραφίας καὶ φωτογραμμετρικῆς. Εἰκόνας, σχέδια καὶ ἀναπαραστάσεις συνιστοῦν ἐν ἐξαιρέτον δεῖγμα πολυπροσώπου ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης.

Ε. ΣΤΙΚΑΣ

Ἀρχιτέκτων — Ἀρχαιολόγος